

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Hof Ter Smissen (Dilbeek, Vlaams-Brabant)

Projectcode: 2017G6

September 2017- januari 2018

ARCHEOLOGIENOTA met uitgesteld traject

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

Voorafgaand: bureauonderzoek (2017G6) en geofysisch onderzoek (2017J145)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert, Clara Thys
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Synthese	5
2.3 Gemotiveerd advies	6
2.3.1 Volledigheid van het gevoerde onderzoek	6
2.3.2 Aanwezigheid van een archeologische site	8
2.3.3 De waardering van de archeologische site:	8
2.3.4 Impactbepaling	8
2.3.5 De bepaling van de maatregelen	9
2.4 Programma van Maatregelen.....	9
2.4.1 De aanleiding van het vooronderzoek	9
2.4.2 Bepalen van de onderzoeksstrategie	9
2.4.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen.....	9
2.4.4 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	10
2.4.5 Onderzoeksstrategie en -methode	11
2.4.6 Onderzoekstechnieken.....	12
2.4.7 Eventuele afwijkingen van de CGP	14
2.4.8 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders	14
2.4.9 Raming inzake uitvoeringstermijn.....	14
2.4.10 Vondsten.....	14
2.5 Conclusie.....	15
Deel 3: Bibliografie.....	16

FIGURENLIJST (2017G6)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)	5
Figuur 2: onderzoeksgebied proefsleuvenonderzoek.....	12
Figuur 3: voorstel proefsleuven (mogelijk na afbraak bestaande hoeve en bijgebouwen).....	13

TABELLENLIJST (2017G6)

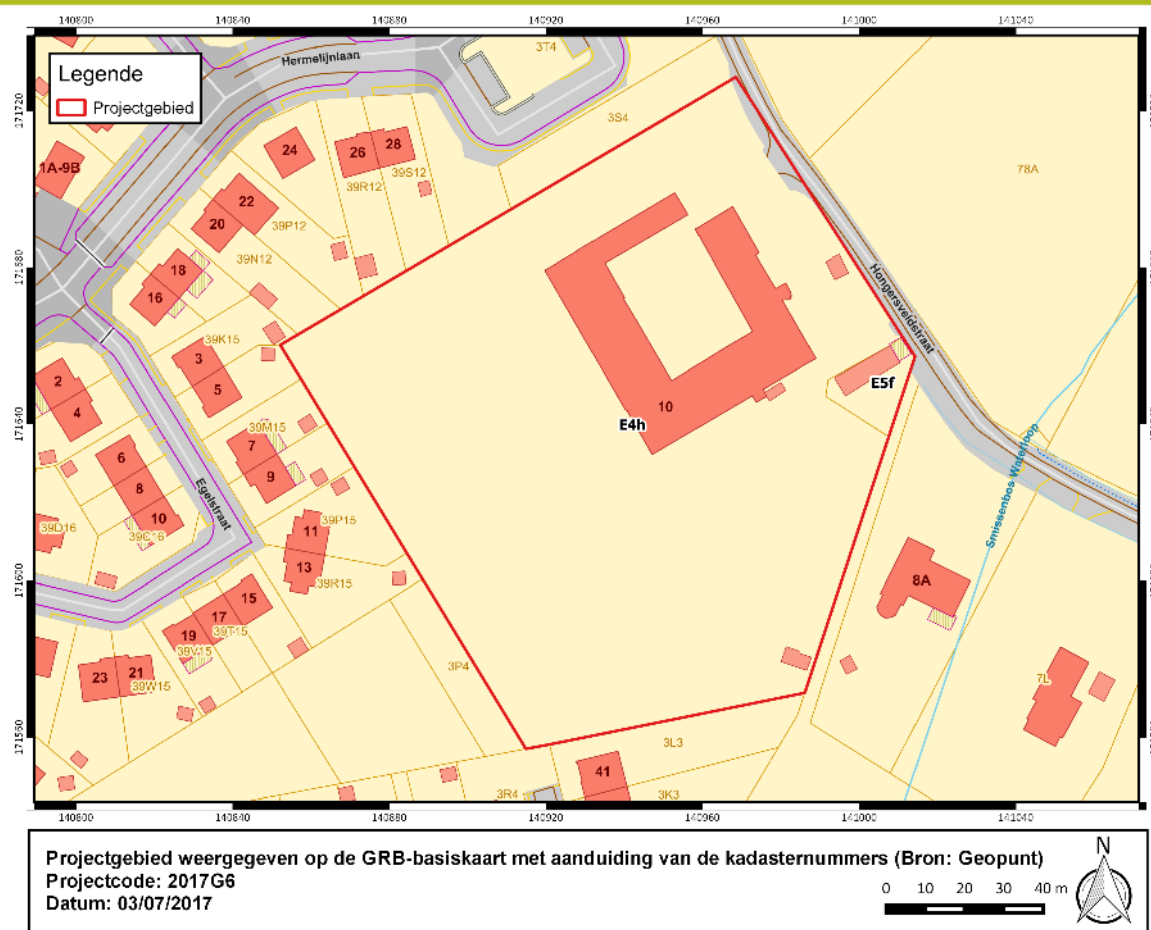
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	4
--	---

Deel 2: Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Peiler Kerkstraat 27 1742 Ternat	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Dilbeek
	Deelgemeente	/
	Postcode	1700
	Adres	Hongersveldstraat 10 1700 Dilbeek
	Toponiem	Hof Ter Smissen
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 157964 Y _{min} = 169779 X _{max} = 143040 Y _{max} = 173304
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Dilbeek, Afdeling 1, Sectie E, nr's 4h & 5f Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

2.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling wooneenheden op de percelen aan de Hongsersveldstraat te Dilbeek. Het terrein is ca. 1,68ha groot en is momenteel grotendeels in gebruik als weide, in het noordoosten van het plangebied staat een oude vierkantshoeve die in gebruik is als manege, deze wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt. Er kan van uitgegaan worden dat het gehele terrein bedreigd wordt door de geplande werken; hetzij door aanleg van de gebouwen, hetzij door werfzones, rioleringswerken of de aanplant van bomen en struiken.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de leemstreek, aan de voet van een getuigenheuvel waarop het centrum van Dilbeek zich heeft ontwikkeld. Aan de oostzijde van het plangebied stroomt de Smissenbos Waterloop. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer van eolische sedimenten van het laat-Pleistoceen. Tevens wordt duidelijk dat het terrein op de grens ligt met het alluvium van de Smissenbos-waterloop. Op het terrein worden geen substantiële fluviale afzettingen verwacht. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied droge leem weer als sediment, aan de oostelijke terreingrens eerder natte leem. Gelet op de ligging aan de voet van een heuvel is het evenzeer niet uitgesloten dat zich op het terrein colluvium heeft geaccumuleerd, hoewel de bodemkaart hier geen melding van maakt. Dit blijkt ook uit onderzoek in de buurt. Bij een mechanische prospectie aan de Zuurweidestraat, ten noordoosten van het plangebied, werd een dun colluviaal pakket waargenomen onder de bouwvoor¹.

¹ N. Janssens, Archeologisch proefsleuvenonderzoek Dilbeek, Zuurweidestraat, p.15, BAAC-rapport 152

Analyse van historische en cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van de omgeving. Op het plangebied zelf was een pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden aanwezig en staat reeds aangegeven op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden. Vermoedelijk gaat deze hoeve terug op een vol- of laatmiddeleeuwse voorloper. De huidige vierkantshoeve is het resultaat van verschillende verbouwingen en herinrichtingen. De rest van het plangebied staat op de kaart van Ferraris ingekleurd als akker. Na de Tweede Wereldoorlog gaat het rurale karakter van het plangebied stelselmatig verloren en wordt het ingesloten door nieuwe woonwijken om zo onderdeel te worden van het suburbane weefsel.

Op het plangebied en in de nabije omgeving zijn archeologische resten gekend. Op het plangebied zelf staat de oude pachthoeve van de abdij van Groot-Bijgaarden aangegeven, gekend op basis van de cartografische indicatoren (CAI10053). Net ten noorden van het plangebied zijn zowel funeraire (CAI 210190) als bewoningssporen (20207) aangetroffen. Het betreft enkele veldgraven, maar wat belangrijker is, restanten van een romeinse villa in steenbouw. Ook net ten zuiden van het plangebied werden bij een opgraving in 2006 resten uit de ijzertijd en romeinse periode gerecupereerd (CAI 1866) die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting in directe nabijheid. Concreet wijzen de gekende waarden erop dat het huidige plangebied vervat zit in een groot nederzettingsterrein, waar mogelijk enige continuïteit is van de midden ijzertijd tot in de romeinse periode en mogelijk de middeleeuwen. Puur op basis van de gekende waarden is het potentieel op kenniswinst dan ook zeer hoog.

Omwille van de hoge trefkans inzake resten van steenbouw, zowel met betrekking tot eventuele romeinse villagebouwen en middeleeuwse (verbouwings-) fasen van de oude pachthoeve werd een geofysisch onderzoek uitgevoerd. Doel hierbij was grote ondergrondse structuren opsporen die zo de archeologische verwachting kunnen verfijnen en duidelijk richting kunnen geven aan het proefsleuvenonderzoek. Hierbij werden in het noorden en het zuiden van het plangebied 3 grote anomalieën waargenomen die mogelijk wijzen op de aanwezigheid van archeologische structuren. Verder is gebleken dat omwille van oppervlakkige vervuiling, de lezing in het oosten te verstoord is om enige conclusies met betrekking tot ondergronds erfgoed te trekken.

Concreet is op basis van landschappelijke situatie en de gekende waarden een zeer hoog archeologisch potentieel af te leiden met betrekking tot het plangebied. Het verwachtingspatroon bestaat uit klassieke sporenarcheologie, waarbij eventueel aanwezige resten zichtbaar zijn onder de teelaarde, of eventueel aanwezig colluvium. De meest geschikte onderzoeksmethode is een proefsleuvenonderzoek.

2.3 Gemotiveerd advies

2.3.1 Volledigheid van het gevoerde onderzoek

Uit de bureaustudie blijkt een hoog archeologisch potentieel ter hoogte van het plangebied en de directe omgeving. Het verwachtingspatroon bestaat uit klassieke sporenarcheologie, waarbij eventueel aanwezige resten zichtbaar zijn onder de teelaarde en/of eventueel colluvium, met een hoge trefkans inzake funeraire resten en/of bewoningssporen uit de ijzertijd tot in de middeleeuwen. Aangezien de geplande werken verder een aanzienlijke ingreep in de bodem impliceren wordt, het verwachtingspatroon in acht genomen, een proefsleuvenonderzoek als meest geschikte onderzoeksmethode beschouwd.

Volgende onderzoeksmethoden werden overwogen:

-gespecialiseerd archivalisch onderzoek: in specifieke gevallen is bijkomend, gespecialiseerd bronnenonderzoek aangewezen. Deze vorm van verder doorgedreven archiefonderzoek heeft vooral betrekking op zeer specifieke contexten waarbij de archeologische/historische waarde niet afgeleid kan worden uit de standaardbronnen die voor de opmaak van een archeologienota geraadpleegd worden. Eén

van de meest voorkomende voorbeelden waar doorgedreven archivalisch onderzoek nodig is betreft locaties binnen het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog.

Los van het rurale karakter is de hoeve “Hof ter Smissen” relatief goed gedocumenteerd dankzij de verbintenis met de abdij van Groot-Bijgaarden (cf.1.3.3.1.1). Het is duidelijk dat de hoeve verscheidene malen is verbouwd en dat mogelijk resten van deze oudere fasen nog in de ondergrond bewaard zijn. Hierover dienen de terreinwaarnemingen uitsluitend te bieden.

-landschappelijk bodemonderzoek: een landschappelijk booronderzoek kan altijd zinvol zijn indien een complexe landschappelijke situatie en bijgevolg een complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. Ook als de verstoringshistoriek van het terrein niet duidelijk is, bijvoorbeeld indien blijkt uit het bureauonderzoek dat het terrein bebouwd geweest is maar geen plannen beschikbaar zijn of activiteiten plaats hebben gevonden waarvan niet duidelijk is in welke mate zij een ernstige impact hebben gehad op de ondergrond (cf. zandwinning e.d.)

Op het plangebied wordt geen complexe bodemkundige situatie verwacht. De ondergrond is opgebouwd uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen. Zowel de landschappelijke situatie doet vermoeden dat er op het terrein afgespoeld materiaal geaccumuleerd kan zijn. Onderzoek direct ten noordwesten heeft inderdaad bevestigd dat zich onder de bouwvoor een dun colluviaal pakket bevindt dat archeologisch niet relevant is. Hoewel in het uiterste oosten de Quartairgeologische kaart de mogelijke aanwezigheid van jongere fluviatiele afzettingen karteert zijn deze waarschijnlijk niet van die aard dat er een substantiële pakket alluviale beekafzettingen hebben plaatsgevonden. Dit is eveneens waargenomen bij het onderzoek ten noorden aan de Zuurweidestraat. Het is kosten-efficiënter om tijdens het proefsleuvenonderzoek de bodemopbouw te evalueren door middel van gerichte profielwaarnemingen.

-geofysisch onderzoek: een geofysisch onderzoek heeft in hoofdzaak als doel om, zonder ingreep in de bodem, grotere ondergrondse anomalieën in kaart te brengen. In hoofdzaak betreft het structuren zoals funderingen en muren van bv. oude kloosters en kastelen of bunkers of ovens. Ook kunnen sterke verschillen in bodemsamenstelling door middel van deze onderzoeksmethode gevat worden.

Gelet op onderzoek in de buurt en de aanwezigheid van een oude hoeve is er weldegelijk een verwachting inzake grote ondergrondse structuren. Zowel naar oudere bouwfasen of voorlopers van de pachthoeve toe, evenals mogelijke restanten van Romeinse steenbouw. Omwille van deze verwachting werd een geofysische prospectie uitgevoerd waar mogelijk. Hieruit werd duidelijk dat in de oostelijke sector van het plangebied dermate veel ‘ruis’ aanwezig was dat een betrouwbare scan hier niet mogelijk was. In de westelijke sector werden drie anomalieën gekarteerd die tijdens het terreinonderzoek verder geëvalueerd zullen moeten worden.

-verkennd en waarderend archeologisch booronderzoek: een verkennd archeologisch onderzoek heeft als doel eventuele afgedekte vindplaatsen in kaart te brengen door middel van een extensief boorgrid. In geval van een positieve waardering kan met behulp van een waarderend booronderzoek in een intensiever grid de artefactenconcentratie gelokaliseerd worden. Op basis van de resultaten van deze booronderzoeken kan overgegaan worden tot de aanleg van proefputten of een opgraving in functie van een afgedekte archeologische site. Hierbij moet erop gewezen worden dat de aandacht bij deze vorm van onderzoek niet zozeer naar sporen maar naar goed bewaarde vondstconcentraties. Dit gegeven impliceert dat bewaarde, afgedekte vindplaatsen gezocht moeten worden op landschappelijke locaties waar de kans op afgedekte archeologie reëel is.

In het geval van het plangebied “Hof Ter Smissen” is een boorcampagne met als doel de lokalisatie en waardering van een afgedekte archeologische site niet aangewezen. Er is geen verwachting inzake een bewaarde artefactensite. Bijgevolg zou dit een overbodige stap betekenen binnen het onderzoekstraject.

-veldkartering: een veldkartering of “field-walking” bestaat uit een systematische visuele inspectie van een terrein en het inventariseren van eventuele oppervlaktevondsten. Deze prospectiemethode wordt bij voorkeur aangewend op terreinen die een zekere mate van (regelmatige) oppervlakte bewerking kennen, dus hoofdzakelijk op akkers. De kartering wordt gewoonlijk uitgevoerd in parallelle raaian met een regelmatige tussenafstand. Soms wordt ook in een raster gewerkt indien een gedetailleerder beeld gewenst is. Op basis van waarnemingen kunnen eventueel interessante zones afgebakend worden. Afhankelijk van het karakter van het gerecupereerde vondstmateriaal kunnen gerichtere keuzes gemaakt worden in de eventueel te volgen onderzoeksstrategie op een terrein.

Op het projectgebied is een veldkartering niet aangewezen. Het terrein is niet in gebruik als akker, de zichtbaarheid met betrekking tot opgewerkt vondstmateriaal is bijgevolg onbestaand.

-proefsleuven: een proefsleuvenonderzoek met ingreep in de bodem heeft (net als proefputten in stedelijke context) als doel steekproefsgewijs het terrein archeologisch te inventariseren en vanuit de resultaten van dit vooronderzoek wetenschappelijk beargumenteerde uitspraken te doen over het al dan niet overgaan tot een (gedeeltelijke) vlakdekkende opgraving. Standaard wordt bij een proefsleuvenonderzoek tussen de 10% en 12,5% van het terrein archeologisch geïnventariseerd. Normaliter worden de proefsleuven ingeplant in een regelmatig patroon om zo tot een wetenschappelijk verantwoorde inschatting van de archeologische aanwezigheid te komen.

Gelet op de verwachting van klassieke sporenarcheologie, onder de bouwvoor en eventueel aanwezig colluvium, is een proefsleuvenonderzoek de aangewezen manier om eventueel bedreigd archeologisch erfgoed in kaart te brengen. Op basis van de waargenomen relictten kan een gefundeerde beslissing genomen worden in functie van eventueel vervolgonderzoek.

2.3.2 Aanwezigheid van een archeologische site

Tot op heden kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Vermoedelijk bevinden zich restanten van oudere fasen van de huidige hoeve in de ondergrond. Geofysisch onderzoek heeft aangetoond dat in de westelijke sector 3 anomalieën in de ondergrond aanwezig zijn die geëvalueerd dienen te worden. De archeologische trefkans is daar aanzienlijk. Het proefsleuvenonderzoek dient gezien het hoge archeologische potentieel plaats te vinden over het gehele projectgebied, gezien er behalve de bebouwing ook gerekend moet worden op verstoring door infrastructuurwerken en aanleg van groenzones.

2.3.3 De waardering van de archeologische site:

Niet van toepassing, cf. punt 2.3.2

2.3.4 Impactbepaling

Het bodemarchief dient eerst geïnventariseerd te worden, voor de impact van de werken op eventueel aanwezig erfgoed kan bepaald worden, cf. punt 2.3.2.

2.3.5 De bepaling van de maatregelen

De maatregelen kunnen pas bepaald worden na uitvoering van de prospectie met ingreep in de bodem. Door middel van deze prospectiemethode zal er een duidelijk zicht zijn over de mogelijk aanwezige relictten, cf. punt 2.3.2.

Indien het proefsleuvenonderzoek aantoont dat er een archeologische site aanwezig is op het terrein dienen er passende archeologische maatregelen bepaald te worden door de erkend archeoloog. In de niet te bebouwen zones kan geëvalueerd worden of een behoud in situ mogelijk is, mits door een aanpassing van de geplande werken gegarandeerd kan worden dat het archeologisch erfgoed niet meer bedreigd wordt.

2.4 Programma van Maatregelen

2.4.1 De aanleiding van het vooronderzoek

Cf. supra, punt 1.1.6

2.4.2 Bepalen van de onderzoeksstrategie

De keuze voor een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven werd afgetoetst aan de vier criteria opgenomen in de Code van Goede Praktijk (CGP artikel 5.3)

-mogelijk: het terrein is toegankelijk voor een graafmachine. Buiten eventueel aanwezige nutsleidingen worden geen fysieke obstakels verwacht waardoor een prospectie door middel van proefsleuven niet zou kunnen plaatsvinden. Het volledige onderzoeksgebied kan onderzocht worden adhv. proefsleuven na afbraak van de bestaande hoeve en bijgebouwen.

-nuttig: gelet op het verwachtingspatroon is een proefsleuvenonderzoek de enige manier om het archeologisch potentieel in kaart te brengen en een degelijke impactbepaling te maken van de geplande werken hierop.

-schadelijk: Aangezien de mate van spoorbewerking in een proefsleuvenonderzoek beperkt is blijven de eventuele relictten bewaard voor verder onderzoek.

-noodzakelijk: gelet op het feit dat de geplande werken een substantiële ingreep in de bodem impliceren moet uitgegaan worden van een scenario waarbij in-situ bewaring onmogelijk is op het overgrote deel van het terrein.

2.4.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doel van de terreininventarisatie door middel van proefsleuven is een inschatting maken van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied. Van belang hierbij is dat minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden.

-wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding?

-in hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Zijn er tekenen van erosie of verstoring?

-zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen? Beschrijf.

-wat is de bewaringstoestand van de sporen?

-kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van antropogene sporen?

-wat is de aard en archeologische relevantie van de anomalieën vastgesteld tijdens het geofysisch onderzoek?

-wat is de aard van de 'ruis' waargenomen in de oostelijke sector van het plangebied tijdens het geofysisch onderzoek en wat is de relatie met het bodemarchief?

-wat is de relatie tussen de bodem en het landschap?

-maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?

-kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

-kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?

-zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting? In welke mate kunnen eventuele resten in verband gebracht worden met enerzijds de oude pachthoeve, en anderzijds de Romeinse vondsten op de belendende percelen?

-zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?

-wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale geschiedenis?

-voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maw is behoud in situ mogelijk?)

-voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:

- ° wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- ° welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
- ° welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- ° zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2.4.4 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Tot op heden werd reeds een erfgoedwaarde studie, een bureauonderzoek (projectcode 2017G6), en een geofysisch onderzoek (projectcode 2017J145) uitgevoerd met betrekking tot het projectgebied. Hieruit kon een beduidend archeologisch potentieel afgeleid worden inzake relictten uit de protohistorie, Romeinse periode en middeleeuwen. De verwachting bestaat uit klassieke sporenarcheologie waarbij eventueel aanwezige resten zichtbaar zijn onder teelaarde en/of eventueel colluvium.

2.4.5 Onderzoeksstrategie en -methode

De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot het plangebied 'Hof Ter Smissen' is een onderzoek door middel van proefsleuven. Het proefsleuvenonderzoek dient een statistisch representatief deel van het terrein te inventariseren. De proefsleuven worden aangelegd in een regelmatig patroon om zo een dekking te verkrijgen die toelaat een gedegen inschatting te maken van het bodemarchief op het plangebied.

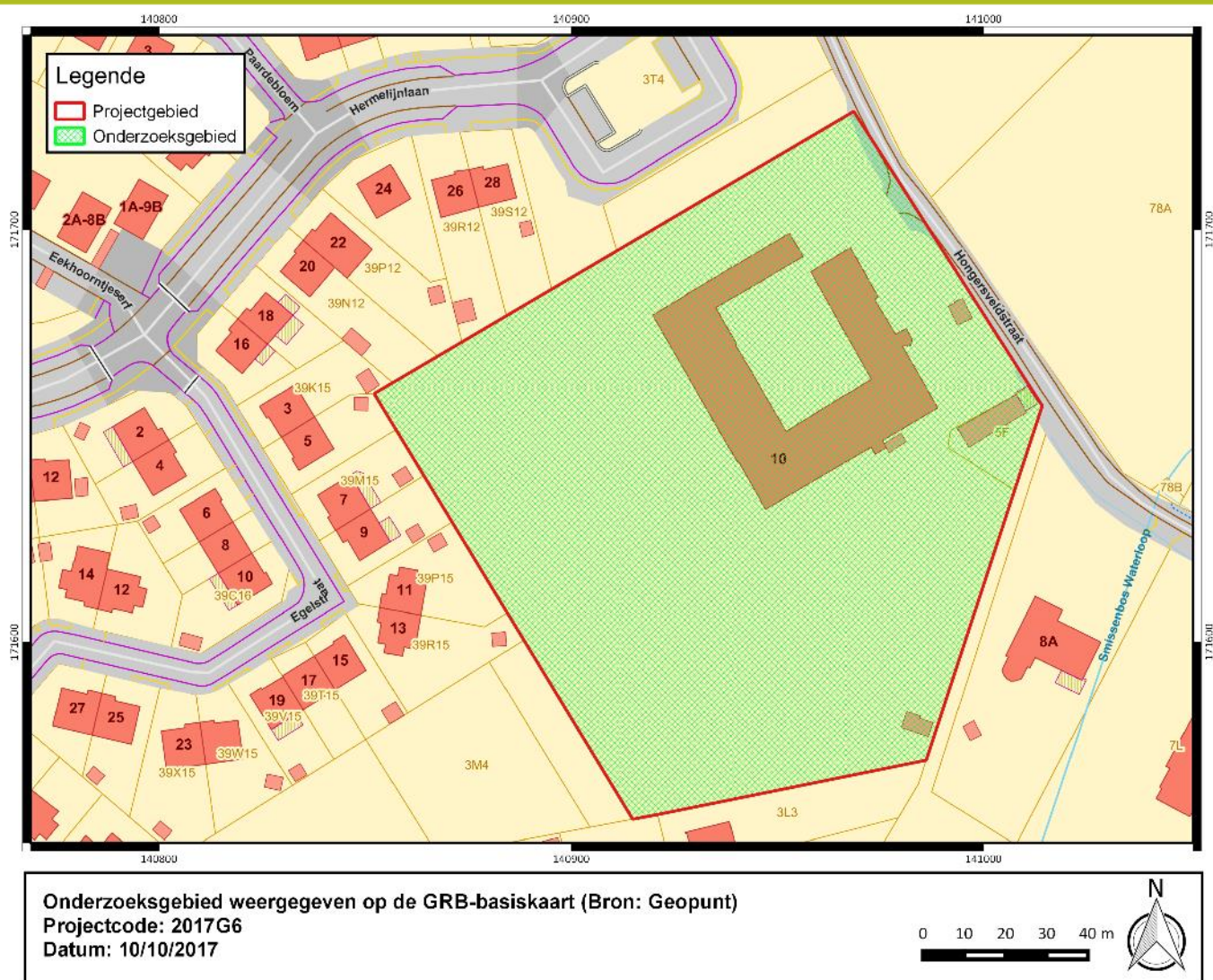
Er moet uitgegaan worden van een situatie waar de verticale stratigrafie relatief éénduidig is, conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk, artikels 8.6 en 8.6.1. Op basis van de bureaustudie is er geen verwachting inzake afgedekte archeologische relictten.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt als succesvol beschouwd indien er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het rapport wordt opgeleverd.

Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek, tegen verwachtingen in, wel een afgedekte en bijgevolg bewaarde steentijdvindplaats, bestaand uit (een) vondstenconcentratie(s), wordt aangesneden/herkend moet de onderzoeksmethode aangepast worden. Het proefsleuvenonderzoek dient gestaakt te worden. Alle vondsten worden ingemeten en voorgelegd aan een specialist, opdat een verdere waardering van de vindplaats kan plaatsvinden (d.m.v. waarderende boringen en aardkundige waarnemingen i.v.m. bewaringscondities). Hierbij wordt verwezen naar de bepalingen rond steentijdvindplaatsen en relevante onderzoeksmethodes conform de Code van Goede Praktijk.

Voor het eigenlijke terreinwerk aanvang neemt bekomt de veldwerkleider de nodige leidingplannen, hetzij van de initiatiefnemer, hetzij via een KLIP-melding. Deze plannen dienen continu aanwezig te zijn gedurende de werken.

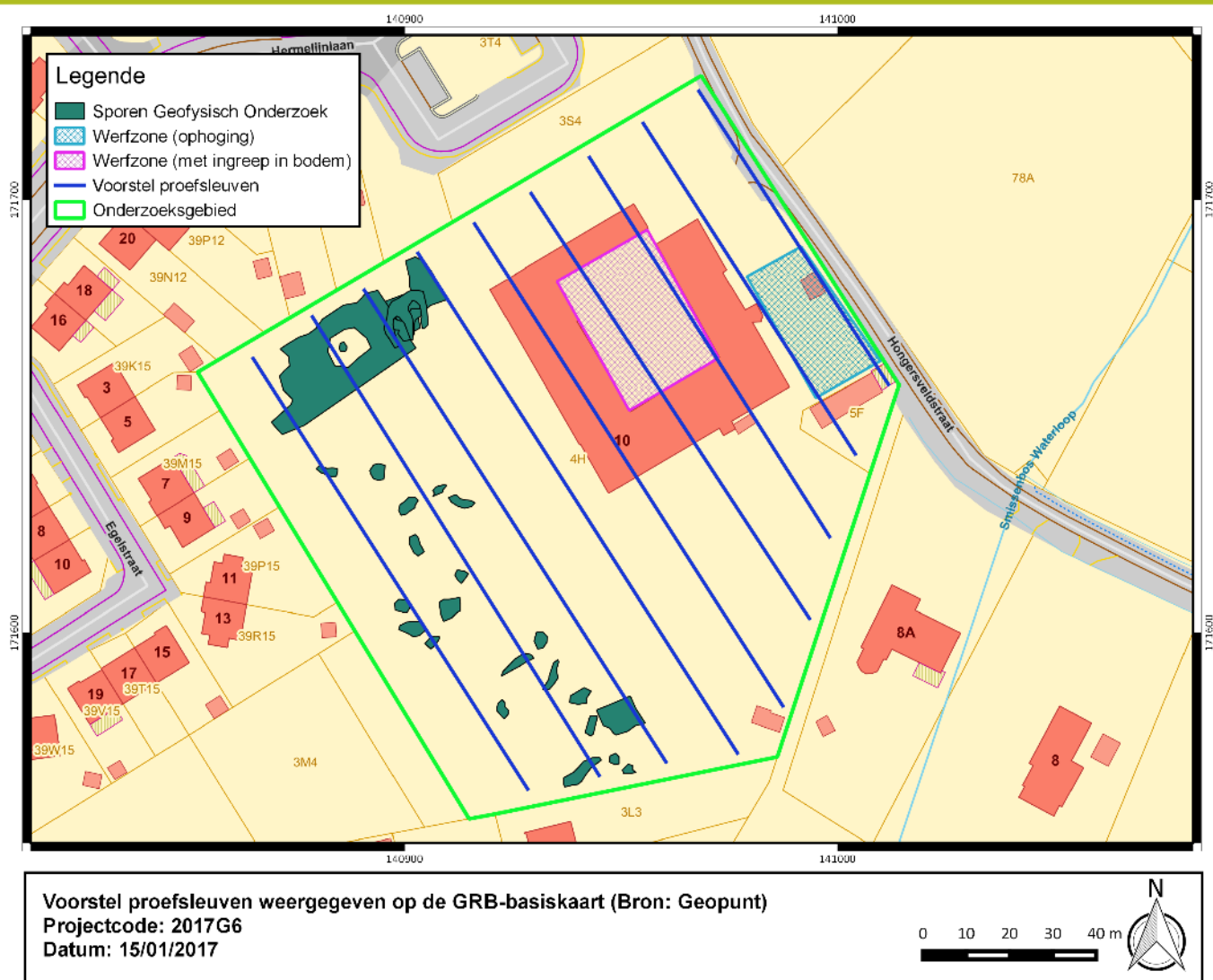
Op basis van de cartografische bronnen kan de oorspronkelijke configuratie van het hof gereconstrueerd worden; de inplanting verschilde in principe niet van de huidige lay-out van het hof. De kaart van De Dyn uit 1624 toont een samenstel van vier bouwvolumes in een rechthoekige configuratie. De bebouwing is gericht op een centraal binnenplein en is niet gesloten. Het huidige gebouwenbestand heeft een erg gelijkaardige configuratie, maar is gesloten. De sleuven worden dus idealiter zo georiënteerd dat ze de huidige structuren snijden. Concreet betekent dit een oriëntatie volgens een oost-west-as waarbij elk bouwvolume (na sloop) door één of meerdere sleuven wordt aangesneden. Volgens die lay-out snijden de sleuven ook de deviaties aangetroffen bij het geofysisch onderzoek.

Figuur 2: onderzoeksgebied proefsleuvenonderzoek.

2.4.6 Onderzoekstechnieken

Het onderzoeksgebied is ca. 16840m² groot. De proefsleuven dienen 10% van de onderzoekbare oppervlakte te beslaan (d.i. ca. 1684m²) met bijkomend ca. 2,5% aan kijkvensters of dwars/volgsleuven waar relevant (= ca. 421m²). De kijkvensters dienen voldoende groot te zijn om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen.

Figuur 3: voorstel proefsleuven (mogelijk na afbraak bestaande hoeve en bijgebouwen).

De proefsleuven worden aangelegd door een rupskraan met platte bak, deze kraan dient over voldoende vermogen te beschikken om een vlotte werking te garanderen (bv. Hitachi Zaxis 210). De minimale breedte van de kraanbak bedraagt 2m. De proefsleuven worden laagsgewijs uitgegraven door de kraan, onder begeleiding van de veldwerkleider, tot op het archeologisch leesbaar niveau.

Tijdens het terreinwerk dient aandacht uit te gaan naar de bodemkundige situatie binnen het plangebied en de relatie met de aanwezige sporen. Hiervoor dienen profielkolommen aangelegd te worden. Deze worden geïnterpreteerd door een aardkundige. Minimaal wordt één profielkolom per sleuf aangelegd, indien mogelijk in een geschrinkt patroon. Ze worden tot minstens 40cm in het ongeroerd sediment uitgegraven.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd. Na het proefsleuvenonderzoek wordt het terrein terug in oorspronkelijke staat hersteld of conform gemaakte afspraken.

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem, zijnde veldwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

2.4.7 Eventuele afwijkingen van de CGP

Voor de prospectie met ingreep in de bodem worden geen situaties verwacht waarin afgeweken zal worden van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

2.4.8 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders

Het veldwerkteam bestaat minimaal uit:

- een veldwerkleider (onder begeleiding van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider voldoet aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk. Hij/zij heeft aantoonbare ervaring inzake prospecties op terreinen waar colluviatieprocessen spelen.

- een assistent-archeoloog voldoende aan de vereisten van de Code van Goede Praktijk.

- een aardkundige ondersteunt de archeologen bij de interpretatie van de bodemprofielen en waargenomen sporen. Hij/zij rapporteert over de bodemkundige waarnemingen.

Conform de Code van Goede Praktijk artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. Dit in overleg met de aardkundige en het Agentschap Onroerend Erfgoed wanneer relevant. In de opmaak van de raamprijs moet een stelpost natuurwetenschappelijk onderzoek voorzien worden die kan aangesproken worden indien nodig.

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog.

2.4.9 Raming inzake uitvoeringstermijn

Veldteam: 3 dagen veldwerkleider
 3 dagen assistent archeoloog
 3 dagen RTS medewerker
 1 dag aardkundige

Kraan: 3 dagen aanleg
 1.5 dag dichten

Verwerking: 5 dagen veldwerkleider
 1 dag assistent archeoloog
 0.5 dag aardkundige

2.4.10 Vondsten

Conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het archeologisch proefsleuvenonderzoek conform aan de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Vóór de start van het onderzoek worden door de erkende archeoloog, veldwerkleider en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar en/of het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de

overdracht van het opgravingsarchief plaats. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dient het opgravingsarchief integraal overgedragen te worden aan de uitvoerder van dit vervolgonderzoek.

2.5 Conclusie

De initiatiefnemer plant de realisatie van een verkaveling wooneenheden aan de Hongerveldstraat te Dilbeek. Op basis van landschappelijke indicatoren en gekende archeologische vindplaatsen kan een aanzienlijk archeologisch potentieel worden afgeleid. Het verwachtingspatroon bestaat uit klassieke sporenarcheologie, waarbij archeologische resten normaliter reeds zichtbaar zijn onder de bouwvoor en/of eventueel aanwezig colluvium. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot het geschetste verwachtingspatroon is een proefsleuvenonderzoek. Het terreinwerk, de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt